

Beslut

Parkskolan
Vintergatan 17
891 36 Örnsköldsvik

2010-01-28
1 (7)
Dnr 40–2010:1148

Örnsköldsviks kommun
Nygatan 16
891 88 Örnsköldsvik

Kvalitetsgranskning av betygssättning i Parkskolan i Örnsköldsviks kommun

Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen har granskat betygssättningen i historia A, kemi A och svenska B på Parkskolan i Örnsköldsviks kommun.

Skolinspektionens övergripande intryck av betygssättningen i Parkskolan är att lärarna överlag är erfarna och insatta i de styrdokument som reglerar betygssättningsprocessen. Det finns dock viktiga områden skolan bör åtgärda och utveckla. Det är till exempel viktigt att skolan undanröjer schematekniska hinder som innebär att en del elever ges färre möjligheter att visa sina kunskaper och färdigheter. Vidare måste rektorn se till att betygssättningen alltid relaterar till kursplanernas mål och betygskriterier och att betygssättningen är likvärdig, allsidig och saklig.

Ansvar för betygssättning

Läraren är den som sätter betyget på avslutad kurs. Läraren kan diskutera med andra lärare, men den lärare som ansvarar för undervisningen vid betygssättningsstillfället är också den som ska sätta betyget. Betygssättning är myndighetsutövning och har rättsverkningar för den enskilda eleven.

Rektor har ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Det innebär att rektor ansvarar för att lärare har, eller genom kompetensutveckling får, erforderliga kunskaper om kursplaner, betygskriterier och övriga författningar och föreskrifter för att kunna sätta betyg på ett rättssäkert och likvärdigt sätt.

Huvudmannen har ett övergripande ansvar för verksamheten. Huvudmannen ansvarar för att rektor och lärare har nödvändiga kunskaper och insikter i de föreskrifter som gäller, och att dessa tillämpas.

Skolinspektionen bedömer att:

- Vid betygssättningen i historia A tillämpas inte kursplanens mål och betygskriterier fullt ut (7 kap. 4 § gymnasieförordningen och Lpf 94, 2.5 - Bedömning och betyg).

- Vid betygssättningen i kemi A ställs krav som inte framgår av kursplanens mål och betygskriterier (7 kap. 4 § gymnasieförordningen och Lpf 94, 2.5 - Bedömning och betyg).
- Betyg i historia A och kemi A sätts inte fullt ut utifrån en likvärdig, allsidig, och saklig värdering. (7 kap. 4 § gymnasieförordningen och Lpf 94, 2.5 - Bedömning och betyg).

Rektor på skolan ska senast den 28 juli 2011 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits inom ovanstående områden. Mer information ges nedan, under rubriken *uppföljning*.

I motiveringen till beslutet anges även de styrkor i verksamheten som iakttagits.

Skolinspektionens granskning av betygssättningen i Parkskolan i Örnsköldsviks kommun

Bakgrund

Skolinspektionen genomför under hösten 2010 en kvalitetsgranskning av betygssättningen i trettiofem gymnasieskolor. Granskningen av Parkskolan i Örnsköldsviks kommun ingår i detta projekt. Övergripande iakttagelser och slutsatser inom området kommer att redovisas i Skolinspektionens kvalitetsgranskningsrapport "Betygssättningen i gymnasieskolan II".

Projektet är ett fortsättningsprojekt och utgår till delar från det föregående projektet "Betygssättning i gymnasieskolan" som granskade om betygssättningen på trettio skolor motsvarade målen i kursplanerna och vilka system skolorna hade för en likvärdig betygssättning.

Övergripande information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Syfte

Projektets syfte är att granska om rätt betyg sätts i gymnasieskolan. Projektet granskar förutsättningarna för detta genom att studera vilka underlag lärare använder för att bedöma och betygssätta elevernas kunskaper i relation till kursplanernas mål och betygskriterier samt om lärare sammanfattar och värderar olika underlag systematiskt i betygssättningen.

Fokus för denna granskning är betygssättningen i kurserna historia A, kemi A och svenska B. Kvalitetsgranskningen tar sin utgångspunkt i två övergripande frågeställ-

ningar, 1.) är uppgifter/aktiviteter¹ som lärare använder i undervisningen och som ger underlag för bedömning av elevernas kunskaper relaterade till kursplanernas mål och betygskriterier? och 2.) sammanfattar och värderar lärare olika underlag och bedömningar systematiskt² vid betygssättningen?

Tillvägagångssätt

De brister Skolinspektionen identifierar avseende de granskade aspekterna kommuniceras till de granskade skolorna. Men även goda exempel belyses genom att granskningen uppmärksammar gymnasieskolor som bättre än andra lyckas genomföra betygssättningen på ett ändamålsenligt sätt.

De metoder och material som utgör underlaget till beslutet är dokumentanalyser och intervjuer med skolledning, lärare och elever. Dokumenten utgörs av underlag för bedömningar från Parkskolan som ett urval av lärare i de aktuella kurserna använt i betygssättningen och som skickats in till Skolinspektionen inför besöket. Skolinspektionen besökte Parkskolan den 19 t.o.m. 20 oktober 2010.

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag (SFS 1985:1100) ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. För elever som har påbörjat utbildningen före den 1 juli 2011 ska 1985 års skollag fortsätta att tillämpas tills dess att eleverna avslutat sin utbildning. Det innebär att 1985 års skollag är utgångspunkten för Skolinspektionens granskning.

Den juridiska grunden för Skolinspektionens bedömningar av betygssättningen i Parkskolan skola utgörs av: 1 kap. 2 § 1985 års skollag, 7 kap. 4 § gymnasieförordningen (SFS 1992:394, 1994 års läroplan för de frivilliga, 2.5 Bedömning och betyg, Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2000:134) om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan och de delar av kursplanerna för historia A, kemi A och svenska B som rör betygssättning.

Företrädare för skolan har beretts möjlighet att ge synpunkter på sakinnehållet som ligger till grund för kvalitetsgranskningens beslut.

Beskrivning av skolan

Parkskolan är belägen i centrala Örnköldsvik. Skolan är en enhet inom Örnköldsviks gymnasieskola, där den andra enheten utgörs av Nolaskolan. Det går cirka 1200 elever på skolan. Totalt arbetar ungefär 170 personer på skolan och av dessa är ett hundratal lärare. På Parkskolan finns 11 nationella program för gymnasieskolan, 3 program för gymnasiesärskolan samt motsvarande individuella program. Det finns tre rektorer som

¹ Med uppgifter/aktiviteter menas de moment som elever genomför för att visa sina kunskaper inom ramen för de kurser de läser. Det kan exempelvis vara prov, muntliga uppgifter, litteraturredovisningar eller egna arbeten som genomförs med mer eller mindre lärarhjälp enskilt eller i grupp.

² Med systematiskt menas att sammanvägningen inte är slumpvis eller varierar mellan elever. Sammanvägningen görs likadant för alla elever, dvs. på ett likvärdigt sätt. Sammanvägningen överensstämmer dessutom med Skolverkets föreskrifter om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan.

ansvarar för sina respektive program och lärarna är huvudsakligen organiserade i programarbetslag.

Motivering till beslutet

Lärares underlag för bedömning och betygssättning

Betyget uttrycker i vad mån den enskilda eleven har uppnått de kunskapsmål som uttrycks i kursplanen för respektive kurs och som definieras som betygskriterier. Dessa mål och betygskriterier ska ligga till grund för elevernas betyg. Se vidare i bilagan. Under det här frågeområdet har tre aspekter granskats: 1.) ger de uppgifter/aktiviteter som elever förväntas genomföra under kursen och som ligger till grund för bedömning och betygssättning elever möjlighet att visa upp de kunskaper och förmågor som framgår av kursplanens mål och betygskriterier, 2.) ställer lärare krav som helt saknar stöd i kursplanens mål och betygskriterier och 3.) överensstämmer de kunskapskrav som lärare ställer för olika betyg med kursplanens betygskriterier för de olika betygsnivåerna.

Ges eleverna möjlighet att visa upp de kunskaper och förmågor som framgår av kursplanens mål och betygskriterier?

Skolinspektionen bedömer att vid betygssättningen i historia A tillämpas inte kursplanens mål och betygskriterier fullt ut. Eleverna har inte getts tillräckliga möjligheter att visa upp de kunskaper och förmågor som framgår av kursplanens mål och betygskriterier. I kemi A och svenska B bedömer Skolinspektionen att eleverna getts möjligheter att visa upp de kunskaper och förmågor som framgår av respektive kursplans mål och betygskriterier.

Studier av dokument från lärarna såsom till exempel prov och inlämningsuppgifter samt de intervjuer Skolinspektionen genomfört i kemi A och svenska B visar att eleverna ges möjlighet att visa sina kunskaper som framgår av respektive kursplans mål och betygskriterier. I historia A har elever i olika prov och uppgifter fått visa förmåga att använda epokbegrepp, ge bakgrund och sammanhang, klarlägga förutsättningar och drivkrafter samt göra jämförelser mellan företeelser då och nu. Elever har också genomfört arbetsuppgifter som visar förmåga att utgå från och förhålla sig till källor. Elever i svenska B har bland annat getts möjligheter att redovisa kunskaper om språk och språkhistoria, sammanställa material, förmedla tankar, utreda och argumentera muntligt och skriftligt, arbeta med texter, författare och idéströmningar samt diskutera, reflektera kring och analysera innehåll, gestalter och bärande tankar. I kemi A visar inskickade prov att elever har getts möjlighet att visa kunskaper om bland annat grundämnen, kemiska föreningar, reaktioner, stökiometriska beräkningar, syror, baser och pH. Elever har också utifrån handledning genomfört flera laborationer.

Dock framkommer det att elever som valt Historia A som individuellt val inte kunnat delta fullt ut i undervisningen på grund av schematekniska orsaker. Eleverna har hän-

visats till självstudier under halva undervisningstiden och missat, framförallt muntliga tillfällen, att visa upp sina kunskaper och förmågor. Eleverna har därmed inte haft tillräckligt med tillfällen att visa upp de kunskaper och förmågor som framgår av kursplanens mål och betygskriterier.

Ställs andra krav för betyg som inte framgår av kursplanens mål och betygskriterier?

Skolinspektionen bedömer att lärare i historia A och svenska B inte ställer andra krav för betyg än de som framgår av kursplanens mål och betygskriterier. Lärare i kemi A ställer krav som inte framgår av kursplanens mål och betygskriterier.

Varken i dokumentanalyser eller intervjuerna med lärarna och elever framkommer någon information som indikerar att lärare i historia A och svenska B ställer andra krav för betyg än vad som framgår av kursplanens mål och betygskriterier. I intervjuerna med eleverna som gäller kemi A uppger eleverna att inlämningstid ibland har betydelse för lärarens bedömning. De berättar att man endast kan uppnå G om uppgiften kommer in försent. Läraren i kemi A bekräftar att det är viktigt att elevernas arbeten lämnas in i tid även om läraren menar att i den slutgiltiga bedömningen tas inga sådana hänsyn. Inlämningstid är något som inte förekommer i kursplanens betygskriterier vilket är viktigt att även eleverna får information om.

Överensstämmer de kunskapskrav som ställs för olika betyg med kursplanens betygskriterier för de olika betygsnivåerna?

Skolinspektionen bedömer att de kunskapskrav lärare i kemi A, historia A och svenska B ställer överensstämmer med kursplanens betygskriterier för de olika betygsnivåerna. I historia A överensstämmer inte kunskapskraven med kursplanens betygskriterier för de olika betygsnivåerna.

Varken i dokumentanalyser eller i intervjuer med lärarna och elever framkommer någon information som indikerar att det förekommer andra betygsnivåer i kemi A, historia A och svenska B än de som finns i kursplanernas betygskriterier.

Lärares sammanfattningar och värderingar av olika underlag

Läraren ska vid betygssättningen använda all tillgänglig information, göra en allsidig bedömning och beakta även sådana kunskaper som eleven tillägnat sig utanför undervisningen. För betyget G ska en elev ha kunskaper för samtliga betygskriterier för G, medan för betygen VG och MVG kan väl utvecklad förmåga avseende något eller några betygskriterier väga upp brister i ett eller ett par andra betygskriterier. Betygsättningen ska vara likvärdig. Se vidare i bilagan. Under det här frågeområdet har granskats huruvida lärare vid betygssättningen sammanfattar och värderar olika underlag på ett likvärdigt sätt samt om detta görs i enlighet med föreskrifter om hur betygskriterierna ska tillämpas vid betygssättningen.

Sammanfattar och värderar lärare olika underlag på ett likvärdigt sätt vid betygssättningen?

Skolinspektionen bedömer att betyg i historia A och kemi A inte sätts utifrån en likvärdig, allsidig och saklig värdering.

Elever som valt historia A som individuellt val har, som tidigare beskrivits, inte kunnat delta fullt ut i undervisningen på grund av schematekniska orsaker. Eleverna har hänvisats till självstudier under halva undervisningstiden och missat, framförallt muntliga tillfällen, att visa upp sina kunskaper och förmågor. Eleverna har därmed inte haft likvärda förutsättningar att visa upp de kunskaper och förmågor som framgår av kursplanens mål och betygskriterier.

Som också tidigare påpekats uppfattar elever i kemi A att inlämningstid är ett viktigt bedömningskriterium för de högre betygsstegen. Inlämningstid är något som inte förekommer i kursplanens betygskriterier och utgör därmed inget underlag läraren kan värdera vid betygssättning. Att ta hänsyn till tidsaspekten innebär att läraren bedömer och betygssätter elever på ett icke likvärdigt sätt, eftersom elever som inte lämnar in i tid sannolikt får sämre betyg även om den besitter kunskaper och förmågor för högre betygsnivåer.

Skolinspektionen vill också i sammanhanget peka på att det av största vikt att mål och betygskriterier blir föremål för ständig diskussion mellan betygssättande lärare på skolan såväl som med lärare på andra skolor. I de granskade kurserna diskuteras bedömningsfrågor och betygssättning ibland utifrån behov vid särskilt svårbedömda fall. Likaså sker viss sambedömning av elevers resultat utifrån kursplanens mål och betygskriterier. Det samlade intrycket är dock att det inte sker någon organiserad samverkan kring dessa frågor, varken på skolan eller med andra skolor.

Sammanfattar och värderar lärare olika underlag i enlighet med Skolverkets föreskrifter om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan?

Skolinspektionen bedömer att betyg i historia A, kemi A och svenska B sätts enligt Skolverkets föreskrifter om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan.

Om inga särskilda skäl till undantag föreligger sätter lärare i historia A, kemi A och svenska B betyget G på elever som uppfyller kursplanens samtliga betygskriterier för betygsnivån G. Lärarna ger i intervjuer även exempel på sammanvägningar som överensstämmer med föreskrifterna om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan för betygsnivåerna VG och MVG, att väl utvecklad förmåga avseende något eller några betygskriterier kan väga upp brister i ett eller ett par andra betygskriterier.

Uppföljning

Skolan ska senast den 28 juni 2011 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån myndighetens krav och rekommendationer. Om åtgärder ännu inte vidtagits men planerats, ange tidplan för planerade åtgärder och ansvarig för genomförandet.

Redogörelsen skickas per post till Skolinspektionen, avdelningen i Umeå att: Kristian Hansson, Nygatan 18-20, 903 27 Umeå eller via e-post, till kristian.hansson@skolinspektionen.se. Ange Skolinspektionens diarienummer (Dnr 40-2010: 1148) vid kommunikation med myndigheten angående granskningen.

I ärendets slutliga handläggning har Sten Svanholm deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Annette Nybom
Avdelningschef

Kristian Hansson
Undervisningsråd

Bilaga

Författningsstöd och bedömningskriterier

Författningsstöd och bedömningskriterier

Skolinspektionens granskning av betygssättning i gymnasieskolan (II)

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag (SFS 1985:1100) ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. För elever som har påbörjat utbildningen före den 1 juli 2011 ska 1985 års skollag fortsätta att tillämpas tills dess att eleverna avslutat sin utbildning. Det innebär att 1985 års skollag under dessa perioder är utgångspunkten för Skolinspektionens tillsyn och granskning.

De bedömningspunkter som ingår i granskningen bedöms med utgångspunkt i följande:

Är uppgifter/aktiviteter³ som lärare använder i undervisningen och som ger underlag för bedömning av elevernas kunskaper relaterade till kursplanernas mål och betygskriterier?

- Ges eleverna möjlighet att visa upp de kunskaper och förmågor som framgår av kursplanens mål och betygskriterier?
- Ställs andra krav för betyg som inte framgår av kursplanens mål och betygskriterier?
- Överensstämmer de kunskapskrav som ställs för olika betyg med kursplanens betygskriterier för de olika betygsnivåerna?

Enligt 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna (SKOLFS 1994:2), nedan kallad Lpf 94, 2.5 Bedömning och betyg, uttrycker betyget i vad mån den enskilda eleven har uppnått de kunskapsmål som uttrycks i kursplanen för respektive kurs och som definieras som betygskriterier. I 7 kap. 4§ gymnasieförordningen (SFS 1992:394) står "Det skall finnas betygskriterier för alla kurser som får förekomma i gymnasieskolan /.../ Vid betygssättningen skall läraren använda dessa betygskriterier."

Bedömningen i dessa avsnitt grundar sig på att de uppgifter/aktiviteter som elever förväntas genomföra och som ger underlag för bedömning och betygssättning relaterar till kursplanens mål och betygskriterier och inget därutöver. Bedömningen grundar sig också på om de kunskapskrav som ställs på enskilda elever överensstämmer med kursplanens betygskriterier för de olika betygsnivåerna. Det innebär att kunskapskraven för en viss betygsnivå inte påtagligt avviker från betygskriterierna för just den betygsnivån.

³ Med uppgifter/aktiviteter menas de moment som elever genomför för att visa sina kunskaper inom ramen för de kurser de läser. Det kan exempelvis vara prov, muntliga uppgifter, litteraturredovisningar eller egna arbeten som genomförs med mer eller mindre lärarhjälp enskilt eller i grupp.

Sammanfattar och värderar lärare olika underlag och bedömningar systematiskt⁴ vid betygssättningen?

- Sammanfattar och värderar lärare olika underlag på ett likvärdigt sätt vid betygssättningen?
- Sammanfattar och värderar lärare olika underlag i enlighet med Skolverkets föreskrifter om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan?

1 kap. 2§ första stycket i 1985 års skollag anger att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig. Enligt Lpf 94, 2.5, Bedömning och betyg, ska läraren vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen, beakta även sådana kunskaper som en elev tillägnat sig på annat sätt än genom den aktuella undervisningen samt göra en allsidig bedömning av kunskaperna och därvid beakta hela kursen.

I 7 kap. 4§ gymnasieförordningen står att Statens skolverk får meddela föreskrifter om betygskriterier för andra kurser än lokala kurser och för projektarbete. Enligt Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2000:134) om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan ska en elev ha kunskaper för samtliga betygskriterier för betygsnivån Godkänt (G) för att få det betyget. För betygen Väl godkänt (VG) och Mycket väl godkänt (MVG) kan väl utvecklad förmåga avseende något eller några betygskriterier väga upp brister i ett eller ett par andra betygskriterier. För samtliga betygsnivåer gäller att läraren kan bortse från enstaka betygskriterier om särskilda skäl föreligger, som exempelvis funktionshinder eller andra personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för eleven att uppfylla kraven för ett visst kriterium.

Bedömningen i dessa avsnitt grundar sig på om lärares sammanfattande värderingar är likvärdiga, att tillgänglig information utnyttjas och sammanvägningen till ett betyg är allsidig, saklig och personneutral. Det innebär att sammanvägningen inte är slumpvis och/eller varierar mellan elever på oklara grunder. Bedömningen avser också huruvida lärare sammanfattar och värderar olika underlag vid betygssättningen i enlighet med Skolverkets föreskrifter om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan. Det innebär att undantag endast görs vid enstaka fall och motiveras av särskilda skäl.

⁴ Med systematiskt menas att sammanvägningen inte är slumpvis eller varierar mellan elever. Sammanvägningen görs likadant för alla elever, dvs. på ett likvärdigt sätt. Sammanvägningen överensstämmer dessutom med Skolverkets föreskrifter om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan.